

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

12. Ostenditur, Scholasticos Doctores multum hallucinari de operibus quae fiunt, vel non fiunt Sicvt Oportet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

aliud esse, quam opus ita fieri quemadmodum tam ex parte officij, quam finis debet fieri, ut sit opus bonum, sive non malum. Ad hoc autem necesse est, ut non solum officium quod agimus, bonum sit, sed etiam finis propter quem agimus. Ille autem finis non est alius nisi iustitia seu verus Deus, vera charitate ex fide gratis diligendus. Vnde cum acerrimus inter Augustinum & Julianum conflictus intercederet, utrum infideles efficere possent aliquod opus verè bonum, totis viribus Augustinus hoc impossibile esse contendit, quia quantumvis officia quæ faciunt bona ac laudabilia esse videantur, sola tamen absentia finis boni quem intendere debent, omnia ipso-

rum opera peccata esse convincit. Ille autem finis, ut identidem inculcat Augustinus, non est alius nisi Deus, vera dilectione ex fide diligendus. Quod fusè suo loco demonstravimus.

Iam vero consequenter satis patet cur Concilium Arausicanum & Tridentinum peculiariter tradant gratiam atque inspirationem Dei necessariam, ut quis velit, desideret, credat, speret, poeniteat, diligat Deum, atque operetur sicut oportet: possumus enim velle ac desiderare bonum, itemque credere, sperare, diligere, poenitere, operari, adeoque colere Deum non spiritaliter sicut oportet, sed carnaliter ut mox dicturi sumus.

Vide lib. 2. & 4. de civitate dei, cap. 10.

C A P V T XII.

Offenditur, Scholasticos Doctores multum hallucinari de operibus quæ fiunt, vel non fiunt SIC UT OPORTET.

HINC jam facilè apparere potest, quam commentitium sit, quod quidam Augustino imponere volunt, idcirco bonum aliquod opus non fieri sicut oportet, quia non est supernaturale, cum è contrario, idèo supernaturale esse debeat, ut fiat sicut oportet. Idcirco quippe opus gratia est naturam superante, quia impossibile est ut legitimus finis operis boni (hoc est, Deus atque iustitia, sine quibus nequidem moraliter bonum esse potest) nisi vera dilectione attingatur, impossibile etiam ut ista dilectio, sine gratia adjuutorio habeatur. Nam de ista conditione operis requisita, ut sit supernaturale, quasi aliqua essent non supernaturaliter bona, in universis Augustini aut veterum scriptis, nulla mentio est, sed à Scholasticis inductum, quia opinionibus eorum Augustini nomine introducendis veltiendisque congruebat.

Hinc eujam vera ratio aperitur, cur toties Augustinus dicat gratia opus esse ad opera pia, opera pietatis, veræ pietatis, religionis, ad colendum verè Deum, ad veram iustitiam, ut bene & pie vivamus & subilla. Nempe quia inter Christianos, nulla est verè pietas, nullus verus cultus Dei, nisi amor Dei, quemadmodum ex pluribus ejus testimonijs, superius declaravimus. Nullum vero est ad esse potest Augustinus opus bonum, nisi ex verò & gratuito Dei & iustitiæ amore nascatur. Ex quo fit ut etiam nullum sit aut esse possit opus bonum, nisi simul sit verè pietatis, veræ religionis, verè cultus Dei, veræque iustitiæ. Quæ omnia satis superque ex precedentibus clarent. Cur ergo addat verè pietatis, recti cultus, veræ iustitiæ, & hujusmodi, non est illa ratio, quasi esset aliqua pietas, cultus, iustitia, religio, naturalis, quod uni verbis ejus principijs repugnat, sed quia est aliqua pietas, cultus, religio, iustitia, fides, spes, poenitentia, Dei dilectio, terrena

atque carnalis, qualis est in hominibus scelestissimis; qui ut Augustinus subinde dicit, Deum diligunt propter nummum, non nummum propter Deum. Colunt enim Deum devotissime ex avaritia, vel superbia vel alia reproba cupiditate dominante, quemadmodum in hæreticis Deum pro Ecclesiis subversione, & Judæis pro temporariâ quacunque prosperitate deprecantibus, manifestum est. De quo ex Augustino facillimum est quamplurimam proferre. Vnum sufficit quod generaliter de carnalibus hominibus quibuscumque Deum gratis non diligentibus dicit: *Sive ergo carnaliter vivens & talibus gaudens in hoc tempore, & illa de illo sperans, quæ habent & mali, & totam felicitatem suam in ipsa ponens, de qua gaudet & iniqui: aut certe contemns istam præsentem, & talem sperans in futuro, CARNALIS EST, CARNALEM FIDEM HABENS, CARNALEM SPERM, CARNALEM CHARITATEM.*

Serm. 44 de civitate dei, c. 3.

Talis fides, spes, charitas, erat olim & nunc omnium carnalium Judæorum & hæreticorum. Nam & illi credebant, aut credere videbantur Deo, sed vel ex timore, vel ex carnali amore, ex quo etiam sperabant in hac vel futura vita italia qualia diligebant. Ex tali charitate pietas congrua nascebatur, & opera quæ videntur hominibus oculum carnis advertentibus bona, sed sordibus terreni amoris infecta, & idèo non bona, sed mala. Nam de veteris Testamenti filijs loquens Augustinus, qui hæreticis & infidelibus magis quàm boni esse videbantur: *Illi etiam quicunque fuerant, sola quia ibi Deus pollicetur remedia promississet, & eorum adipsendorum AMORE, ET TIMORE AMITTENDORUM, DEI PRÆCEPTA SERVABANT, IMO NON SERVABANT, SED SIBI SERVARE VIDEBANTUR.* Et quare non servabant? Nimirum Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, ex qua tantquam legitimi finis intentione officia bona & opera debe-

Serm. 30 de civitate dei, c. 10.

Lib. 2. ad Bo-
nif. cap. 4.

debeant fieri, SED TERRENA CUPIDITAS, METVSQVE CARNALES. Sic autem precepta qui facit procul dubio iniustus facit, ac per hoc in animo non facit. Et paulo inferius: Faciunt ista sub lege positi, hoc est omnes qui gratia dilectionis iustitiae ac Dei carent, quos littera occidit, terrenam felicitatem vel cupiditate adipiscendi vel timore amittendi: Et ideo non vere faciunt, quoniam carnaliter cupiditas qua peccatum augetur cupiditate alia non sanatur. Ex talium hominum fide, spe, charitate, carnalis Dei dilectio & pietas nascitur, qua non est pietas sed larva pietatis. Non enim Deum sed cupiditatum suarum objecta colunt, quorum adipiscendorum, vel non amittendorum causa Deum, velut satellitem eo devotius colunt, quo potentius eas potest terrena largiendo, vel custodiendo satiare. Talia hominum opera videntur bona & non sunt, videntur esse legis iustitia & mala sunt. A quibus ut Evangelicam fidem, spem, caritatem, pietatem, opera, iustitiamque discernat, addit illas particulas quibus postulat ut opera sint pia, pietatis, vera pietatis, religionis, ut valeant ad colendum recte Deum, ad veram iustitiam, ut vere faciant legem, vero bona sint. Denique propter huiusmodi charitatem & opera adulterina exigit, ut recte fiant, ut agatur sicut agendum est, ut homines ex animo cum bona voluntate faciant, ut bonum bene faciant, ut bene fiat, ut vere bene fiat bonum, ut veraciter & suaviter, ut veraciter atque sinceriter fiat: denique ut quemadmodum oportet fiat, hoc est sicut exponit, ut fiat non timore poena, vel aliqua intentione carnali, non ex aliqua reproba cupiditate, sed ex boni spiritualis delibatione, cum dilectione & aielectatione iustitiae, ex Dei amore, ex Dei charitate.

Ad postremum hinc etiam aperitur, cur de operibus bonis loquens, meritum subinde mentionem faciat, & ad ea facienda gratiam postulet. Non enim hoc ideo facit, quasi sint opera vere bona, quae non sint merita superna, ut illis ullius gratiae aut doni, sicut ipsi ex suis principijs Augustini doctrinam non satis perceptam meminerunt: sed quia nulla omnino sunt aut esse possunt opera vere bona, hoc est, non mala, quin illa sint simul merita vera pietatis & gratiae, si non perfecta saltem decoloratiora, qualia & Scholastici de congruo esse profitentur. Ex quo fit, ut Augustinus, cum Pelagiani quedam opera statuerent naturalis ordinis bona, quae tamen essent ita sterilia, ut ad vitam aeternam promerendam nihil conducerent (ubi nihil aliud intelligebat nisi opera illa moralia quae in Philosophorum & Scholasticorum scholis praedicantur) ipse ex professo tradat, fieri non posse ut sterile sit opus bonum ac nihil ad vitam conferat, quemadmodum a nobis alibi fuse demonstratum est.

Vide lib. 4.
de sermo nat.
cap. 2. 3.

Itaque cum Pelagiani postquam ab Ecclesia damnati essent, maximeque Semi-Pelagiani invidiam declinare niterentur, quod meritum ante gratiam inducerent, saepe convincti eos ex eo sanctus Augustinus, quod ex hoc ipso meritum gratiae constituerent, quo quip-

piam operis boni gratiam antecederet. Impossibile quippe esse, ut opus bonum, etiam hoc ipsum quod volebat esse sterile bonum, non esset gratiae atque aeternae vitae meritum. Hinc libro secundo ad Bonifacium, ubi cum Pelagianis dimicat, Apostoli citans locum: Si autem gratia iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia, statim explicans eius verba subiicit, gratia utique, ut per illam fiant bona opera, NE SI PRAECESSERINT BONA OPERA, tanquam operibus reddatur gratia, ac sic gratia iam non sit gratia. Et capite octavo eiusdem libri, cum nihil dixissent Pelagiani aliud, nisi quod Deus non inspiraret homini cupiditatem imperfecti boni, sed hoc ex ipso homine nasceretur, quod postea Deus adiuvaret, concludit Augustinus, eos dicere quod homo dignus fiat gratia, eamque secundum merita dari statuunt. Nempè quia nihil boni praecedere potest ante gratiam, cui non tanquam merito gratia tribuatur: Fortassis, inquit, ergo ipsi eo modo saltem servant locum gratiae, si sine illa putent hominem posse habere boni sed imperfecti cupiditatem; perfecti autem non facilius per eam posse, se nisi per illam omnino non posse. VERVM ET SIC GRATIAM DICUNT SECUNDVM MERITA NOSTRA DARI. Quod in eueniente Pelagius ecclesiasticis gestis damnari timendo damnauit. Si enim sine gratia per nos incipit cupiditas boni IPSVM COEPTVM ERIT MERITVM, cui tanquam ex debito gratia veniat adiutorium; ac sic gratia Dei non gratis donabitur, sed secundum meritum nostrum dabitur. Vbi simul vides Pelagianos meriti neque mentionem fecisse, imò declinasse, & tamen Augustinum eos tanquam meriti gratiae architectos, ex ipsa boni cuiuscumque etiam imperfecti praecessione convincere. Et libro quarto ad Bonifacium, similiter ex prioritate cuiuscumque boni, meritum gratiae colligit: Quis prior dedit ei & retribuatur ei &c. Non itaque istam scrutari audeant inscrutabilem questionem: qui meritum ante gratiam, & ideo iam contra gratiam defendentes, priores dare volunt vero, ut retribuatur eis: priores utique dare quodlibet ex libero arbitrio, ut sit gratia retribuenda pro premio: & sapienter intelligant, vel fideliter credant, etiam quod se putant priores dedisse, ab illo ex quo sunt omnia, per quem sunt omnia, in quo sunt omnia, percepisse. Et libro primo retractationum: Hoc dixerunt beneficium nisi eam voluntatem PRAEVENIRET, IAM MERITIS EIVS DARETUR, & non esset gratia quae utique gratis datur. Et libro quarto contra Iulianum, cum ille ex Philosophorum placitis vellet homines etiam infideles posse aliquid boni facere quo essent steriles boni, nec amplitudine caelestis praemij ditarentur, quod ipsissimum Scholastici ex ipsidem Philosophis docent, partem verborum eius repetendo, respondet Augustinus: Nisi non potest, quantum te ista fallas opinio, qua dixisti omnes virtutes affectus esse, per quos aut fructuose aut steriles boni sumus. Fieri enim non potest ut steriles boni sumus, sed boni non sumus, quia quid sterilitas sumus. Et aliquanto superius ostendens quicquid boni talis praecesserit gratiam, hoc ipso id esse, velit

Rom. 11.

Lib. 2. ad Bonif. c. 7.

Lib. 4.

Lib. 4. ad Bonif. c. 9.

Lib. 1. retractationum.

Lib. 4. retractationum.

velit nolit, meritum gratiæ: In quo vis, inquit, hominem, sicut loqueris, ad aliquid laudabile generosi cordis stimulus incitari, in hoc cum non vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriarī, ac sic priorem dare, ut retribuat illi, eoque modo gratia iam non sit gratia, quia non est gratuita. Et paulo inferius: Non tamen ut eius bona voluntas possit præcedere præter gratiam; ne vel ipsam prior det, ut retribuat ei, ac sic gratia iam non sit gratia, dum non datur gratuita, sed redditur debita.

Contra Semi-Pelagianos vero, qui gratiam salvare, nec ullo modo per meriti rationem infringere conabantur, eos ex ipsa cuiusque boni naturalibus viribus facti antecessione ad agnoscendum gratiæ meritum cogit: Et ipsum igitur initium fidei nostræ, ex quo nisi ex ipso (Deo) est? Quis autem dicat eum qui iam capere credit, ab illo in quem credit, nihil mereri? Unde fit, ut iam merenti cetera dicantur addi retributione divina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quod obiectum sibi Pelagius, ne damnatur ipse damnavit. Et paucis interpositis cum Semi-Pelagiani initium fidei, quo incipimus Deo credere, ex liberi arbitrii potestate esse contendere: Videte, inquit, si aliquid agitur isto modo, nisi ut gratia Dei secundum merita nostra detur quolibet modo, ac sic gratiam non sit gratia. Redditur namque hoc pacto debita, non donatur gratia, DEBETUR ENIM CREDENTI, ut a Domino ipsa fides augetur, & sit merces fidei capta fides aucta: NEC ATTENDITUR CUM HOC DICITUR, NON SECUNDUM GRATIAM, SED SECUNDUM DEBITUM ISTAM MERCEDEM CREDENTIBUS IMPUTARI. Et sanctus Prosper contra Collatorem, qui dicebat aliquos sine gratia naturaliter credere posse Deo: Quæ-

quoversum ergo te conferas à temetipso & vinciris & vinciris. Si enim gratiam merita nulla præcedunt, & fides non potest esse sine meritis, fides gratiam non præcedit. Et in principio ferè ejusdem libri: Quomodo autem non advertis te in illud damnationem incidere, quod velis nolis convinceris dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus propter quod gratiam consequantur, affirmas? Et quia responderi poterat, hoc non esse gratiæ meritum, tanquam ex naturali libertate proficiens, præoccupat verba respondentis: NON ENIM NULLIVS MERITI HABERI POTEST PETENTIS FIDES, QUÆRENTIS PIETAS PULSANTIS INSTANTIA. Qua de re qui plura ex Augustino & ex ipsis Semi-Pelagianis volent, videat ea quæ fusè diximus in libris de hæresi Pelagiana. Quamquam in istis quæ hic retulimus evidenter docet Augustinus & Prosper, impossibile esse, ut quodlibet quantumvis imperfectum opus bonum, quamvis sterile, & æternæ vitæ ineptum Dei gratiam antecedit: & eos qui talia opera quæcumque bona machinantur, hoc ipso inducere meritum gratiæ, quia fieri non potest, ut ullum opus bonum sterile sit, aut nihil gratiæ ab omnino boni auctore mereatur. Ut sanè perspicue pateat Scholasticos Doctores vehementer falli, qui Augustinum putant, non ad omnia opera bona gratiam constituere necessariam, sed tantum ad opera quæ fiant sic ut oportet, hoc est, quæ sint supernaturalis gratiæ æternæque vitæ meritoria; cum ex opposito Augustinus inde inferat fore meritum gratiæ æternæque vitæ si fuerit quocumque modo opus bonum, non enim potest esse sterile opus bonum.

CAPVT XXI.

Timor gehennæ secundum se consideratus licitus, bonus, rectus est.

Satis explicuimus, quomodo gratia Christi medicinalis ad opera solius dilectionis, quæ in virtutibus omnibus Christianis implicatur, necessaria sit. Hinc vero dubium alicui subnasci posset, quid de operibus ex timore damnationis seu gehennæ profectis existimandum sit. Nam illa videntur esse opera verè bona, quandoquidem attritio ex isto timore nata etiam sit dispositio ad justificationem dummodo sit conjuncta Sacramento poenitentiae. Hæc igitur difficultas ut paulo planius clarescat, de ipso timore gehennæ, utrum sit bonus an malus, itemque de peccati detestatione, quæ inde pullulat, aliquid nobis juxta sancti Augustini principia dicendum esse video.

Dico igitur timorem gehennæ sive pænæ in se consideratum, sive parvum, sive magnum, sive remissum, sive intentum esse utilem ac

bonum. Definit hoc Concilium Tridentinum, cum dicit: Si quis dixerit gehennam metum per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere; anathema sit. Quæ definitio conformis est doctrinæ sancti Augustini qui dicit in sermone decimo octavo de verbis Apostoli: Cum timorem correxeris (malorum temporalium) ET UTILITER TIME-RE ceperis, non temporales cruciatus, sed æterni ignis supplicia &c. Et paulo inferius: *Malo cum dico tibi, gehennam timeo, ardere timeo, in æternum puniri timeo, quid diciturus sum? Male times & Vane times? Non audeo, quandoquidem ipse Dominus ablato timore subiecit timorem: & ait, ubi dixit: Nolite timere eos qui corpus occidunt, postea non habent quod faciant: sed cum timere qui habet potestatem & corpus & animam occidere in gehennam ignis; ita dico vobis, hunc time. Cum ergo Dominus*